

September 2021

EFFEKTEN PÅ LANDBRUGETS DRIFTSRESULTAT AF EN CO₂-REDUKTION PÅ 5 MIO. TONS

Analyse udarbejdet af
cheføkonom Jens Hjarsbech
og research assistant Benedikte Østergaard

AXCELFUTURE
ERHVERVSLIVETS TÆNKETANK

SAMMENFATNING

Regeringen er kommet med et udspil, der forudsætter en reduktion i landbrugets udledning af drivhusgasser på 7 mio. tons CO₂e. Hvis omkostningerne herved overvælttes på landmændene, vil det få vidtrækkende konsekvenser for både landmænd og erhvervsudvikling i fødevareklyngen. Allerede i dag er mellem 20 og 25% af landmændene i alvorlige økonomiske problemer. Med regeringens udspil kan andelen stige til det dobbelte.

De hårdt ramte landmænd har ingen mulighed for at investere i klimarettede tiltag, og den resterende gruppe vil få dårlige muligheder for det. Risikoen er altså, at CO₂-reduktionerne primært opnås ved, at dansk landbrug lukker ned. Det vil ikke alene medføre tab for den enkelte landmand, men også for banker og realkreditinstitutter, der har finansieret landmanden. Det hører med til historien, at ca. 20% af de udestående lån i sektoren allerede er misligholdt.¹ Den andel vil stige markant med dette udspil.

De tre typer landbrug havde samlet set et driftsresultat på 7,7 mia. kr. i gennemsnit over årene 2017-2019. Den samlede regning på 2,9 mia. kr. svarer således til 38 pct. af driftsoverskuddet, hvorfra der bl.a. skal betales løn til ejeren og foretages investeringer.

Det viser sig også, at det i høj grad er økologerne, der må holde for. En god del af de økologiske planteproducenter og svinebønder vil således ikke have penge til at betale løn til ejeren eller foretage investeringer, hvis regeringens forslag bliver realiseret.

INDLEDNING

Regeringens landbrugsudspil lægger op til, at der skal reduceres 7 mio. tons CO₂e på landbrugsområdet. I udspillet gør regeringen rede for, hvordan ca. 2 ud af de 7 mio. tons CO₂e skal reduceres². Der er allerede indgået aftale om en reduktion på 0,5 mio. tons samt konkrete tiltag til, hvordan 1,6 mio. tons CO₂e skal reduceres. Det efterlader ca. 5 mio. tons CO₂e, som landmændene ifølge regeringens udspil selv må finansiere.

I denne analyse ser vi på de umiddelbare effekter på landbrugets driftsresultater, hvis landbruget selv skal afholde omstillingsomkostningerne.

Vi giver her et bud på, hvilke konsekvenser omstillingen vil have for det danske landbrugs hovedbedrifter – konventionelle såvel som økologiske – fordelt på plante-, svine- og kvægbedrifter. Regeringens udspil vedrører både deltidsbedrifter og heltidsbedrifter, men vi er kun gået i dybden med heltidsbedrifterne, da de fylder langt det meste.

De nødvendige teknologier, der skal hjælpe landmændene med at reducere de sidste 5 mia. kr. er endnu ikke udviklet, hvorfor beregningerne kan ende anderledes, når de endelige forhandlinger er på plads. Vi opstiller derfor et eksempel, der illustrerer de mulige konsekvenser, regeringsudspillet kan have på landbrugets økonomi.

Vores vurdering af, hvad omstillingen vil koste bedrifterne, er baseret på skøn fra DØRS, Klimarådet og andre, der har indsigt, i hvad de dyreste teknologier koster. Vi vurderer, at det vil koste mellem 700 og 1.000 kr., men det er baseret på skøn. I den forbindelse skal man huske, at

---

¹ [Afrapportering fra ekspertgruppe med fokus paa landbrugets oekonomi.pdf \(fvm.dk\)](#)

² [bilag-6a-endaeligt-faktaark280421.pdf \(regeringen.dk\)](#)

de første 2 mio. tons, som regeringen har aftalt på plads, vil være langt billigere end de sidste 5 mio. tons – det kan være helt ned 150-200 kr. pr ton CO2. Det skyldes, at disse første 2 mio. tons kan hentes ved hjælp af kendte og afprøvede metoder. Omvendt vil de sidste mio. tons CO2 koste op imod 1.500 kr. pr ton.

I beregningerne er der endvidere ikke taget højde for, at der i forbindelse med krav til reduktioner af kvælstofudledninger lægges op til en massiv reduktion af bedrifternes mulighed for at gøde deres jorder. Det er helt nødvendigt at reducere kvælstofudledningen fra landbruget, men det vil i sig selv bevirke en betydelig reduktion i den samlede produktion og dermed et økonomisk tab.

Forskel på landbrugets evne til at tjene penge

Der er stor forskel på landbrugets evne til at tjene penge både inden for og på tværs af de forskellige bedriftstyper. Opdelt på kvartiler var det gennemsnitlige driftsresultat i både kvæg-, svine- og planteproduktion negativt i 1. kvartil i gennemsnit i årene 2017-2019. Det gælder både for den konventionelle produktion og økologisk produktion, jf. figur 1.

FIGUR 1: LANDBRUGETS GENNEMSNITLIGE DRIFTSRESULTAT PR. BEDRIFT I ÅRENE 2017-2019

Gennemsnitlig driftsresultat 2017-2019, mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel JORD2

STØRST UDFORDRINGER VED ØKOLOGISK PLANTE- OG SVINEBRUG

For at vurdere effekten af omkostningen for landbruget ved at skulle fortrænge 5 mio. ton CO₂e antager vi, at fortrængningsomkostningerne gennemsnitligt vil ligge på 1.000 kr. pr. tons CO₂e uanset bedriftstype. Det medfører en samlet omkostning på 5 mia. kr.

Landmændenes nye omkostninger vil selvsagt gøre underskuddet i 1. kvartil endnu større og dermed formentlig øge det tempo, hvormed denne gruppe forlader erhvervet. I det følgende ser vi bort fra denne gruppe og koncentrerer analysen om, hvor meget de tre andre kvartiler bliver berørt.

Ud fra en opgørelse fra Landbrug & Fødevarer kan vi fordele udledningerne på de tre typer landbrug, se tabel 1 til sidst i analysen. Da der i Danmarks Statistiks regnskabsstatistik ikke er data for kvægbrug, der ikke er malkekvæg, kan vi ikke fordele hele den samlede reduktion på 5 mio. tons CO₂e, men kun 3,2 mio. tons. Da vi kun kigger på heltidsbedrifter, reducerer vi desuden fortrængningsbehovet til 2,9 mio. tons CO₂e, da vi skønsmæssigt antager, at deltidsbrug udgør 10 pct. af udledningerne. Med en fortrængningsomkostning på gennemsnitligt 1.000 kr. bliver den samlede regning derfor på 2,9 mia. kr.

Ud fra fordelingen af de forskellige bedriftstypers udledninger fordeler vi nu regningen på 2,9 mia. kr. ud på de enkelte typer bedrifter, hvor vi vægter med bedriftenes gennemsnitlige resultat af primær drift³. Vi fordeler desuden regningen inden for hver type bedrift på økologisk eller konventionel brug, ud fra antallet af bedrifter i de to typer (se mere i boks 1 til sidst i notatet).

En god del af den økologiske svine- og planteproduktion får problemer

De tre typer landbrug havde samlet set et driftsresultat på 7,7 mia. kr. i gennemsnit over årene 2017-2019. Den samlede regning på 2,9 mia. kr. svarer således til 38 pct. af driftsoverskuddet, hvorfra der bl.a. skal betales løn til ejeren og foretages investeringer.

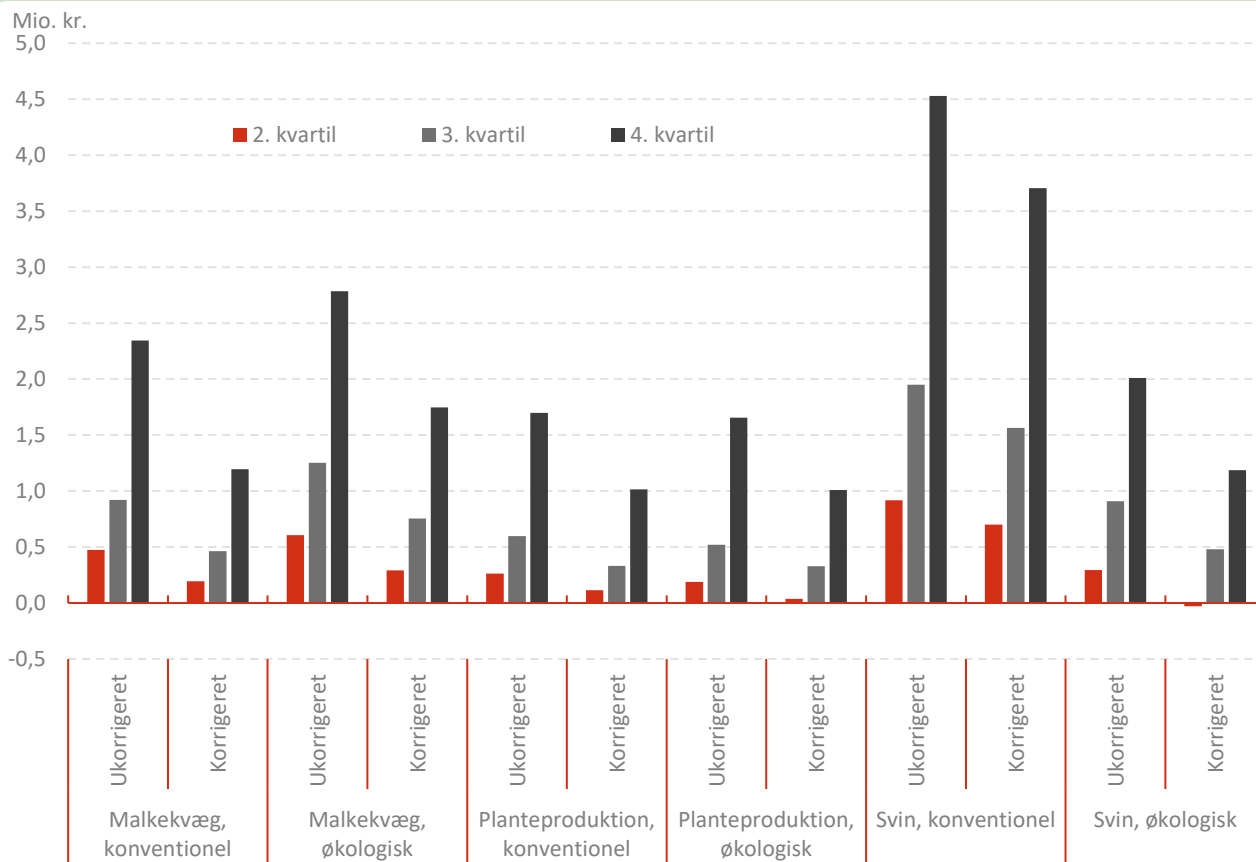
Resultaterne af beregningerne viser også, at det særligt er den økologiske del af plante- og svineproduktionen, der er hårdest ramt, hvor driftsoverskuddet forsvinder eller bliver til driftsunderskud i 2. kvartil (den næst-fattigste fjerdedel) – og stort set forsvinder for den konventionelle planteproduktion, jf. figur 2. Det drejer sig om hhv. 29, 10 og 618 bedrifter.

Udfordringerne er dog fortsat store for mange af de andre bedrifter, for driftsoverskuddet går bl.a. til at aflønne ejerne og finansiere investeringer – herunder grønne investeringer. Samlet set vil 1.253 bedrifter have et driftsresultat under 200.000 kr. mod kun 29 (2. kvartil økologisk planteproduktion) før reformen.

---

³ Danmarks Statistiks statistikbank, tabel JORD2

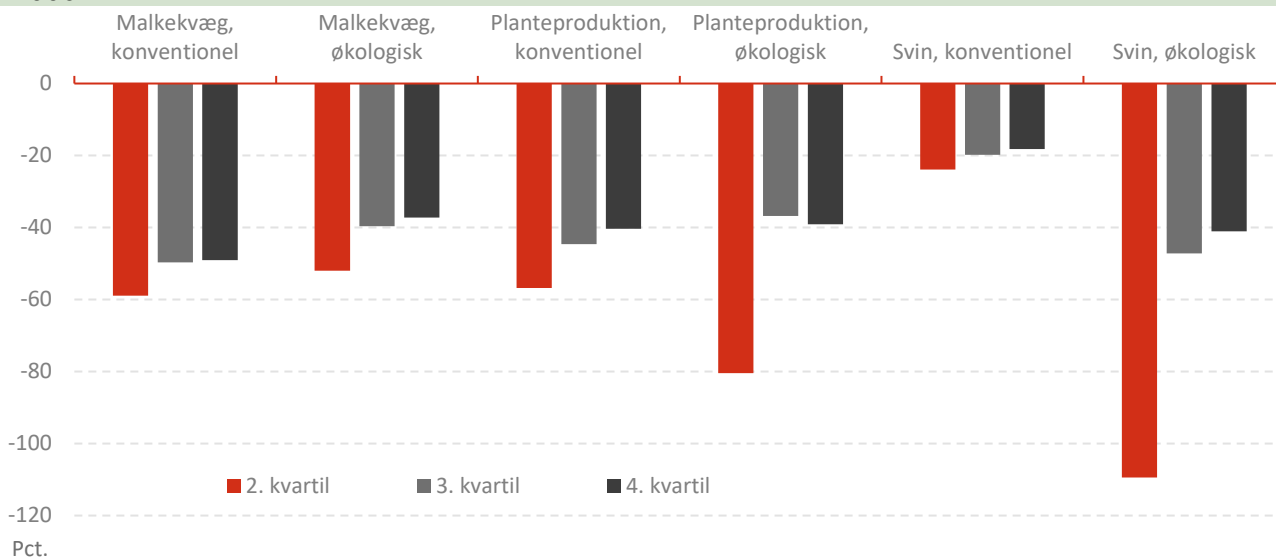
FIGUR 2: KORRIGERET OG IKKE-KORRIGERET DRIFTSRESULTAT FOR LANDBRUGENES 2.-4. KVARTIL VED FORTRÆNGNINGSSOMKOSTNINGER PÅ GENNEMSNTLIG 1.000 KR.

Kilde: Statistikbanken, JORD2, Landbrug & Fødevarer og egne beregninger.

Ser vi i pct. af driftsoverskuddet før omstillingsregningen falder overskuddet med 40 pct. eller mere for de fleste bedrifter, jf. figur 3.

FIGUR 3: ÆNDRING I DRIFTSRESULTATET VED FORTRÆNGNINGSSOMKOSTNINGER PÅ 1.000 KR.

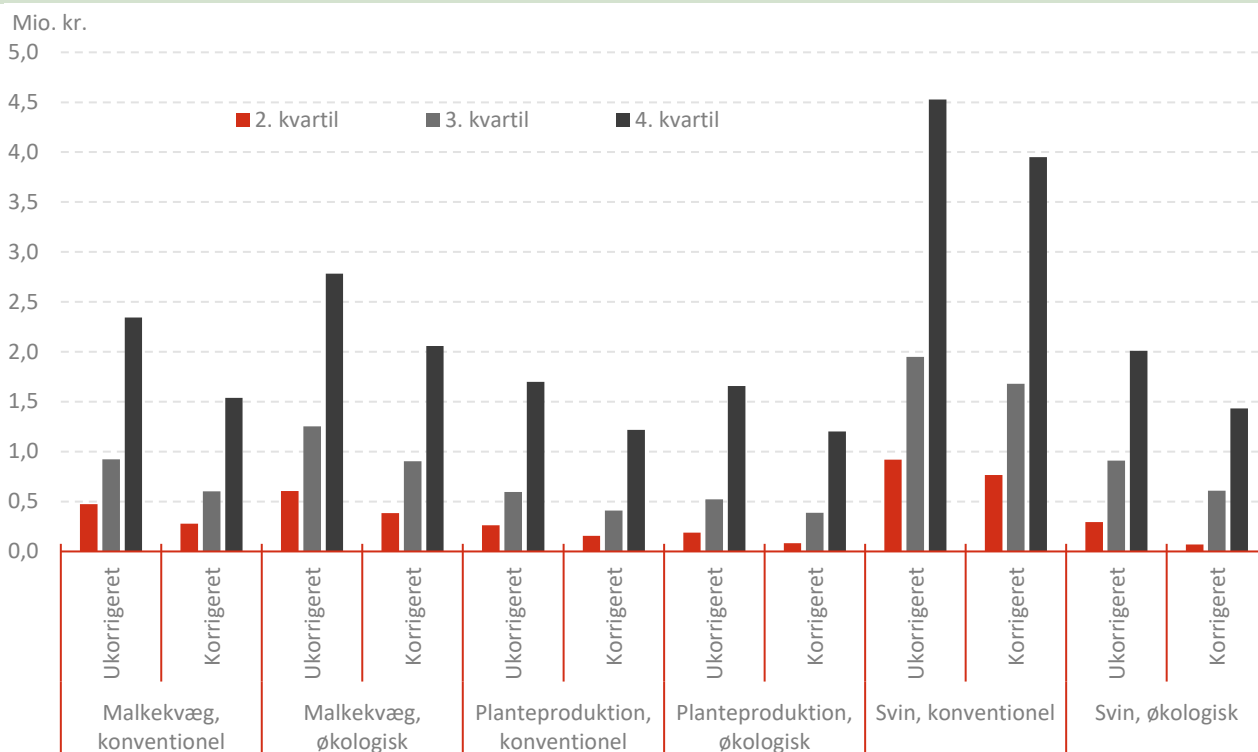
Kilde: Statistikbanken, JORD2, Landbrug & Fødevarer og egne beregninger

UNDERSKUDET VENDES TIL LILLE OVERSKUD VED FORTRÆNGNINGSSOMKOSTNINGER PÅ 700 KR.

Det er usikkert, hvor høje fortrængningsomkostningerne i virkeligheden er. Omstillingen kræver teknologier, der endnu ikke er udviklet eller skaleret, så de kan blive højere eller de kan blive lavere.

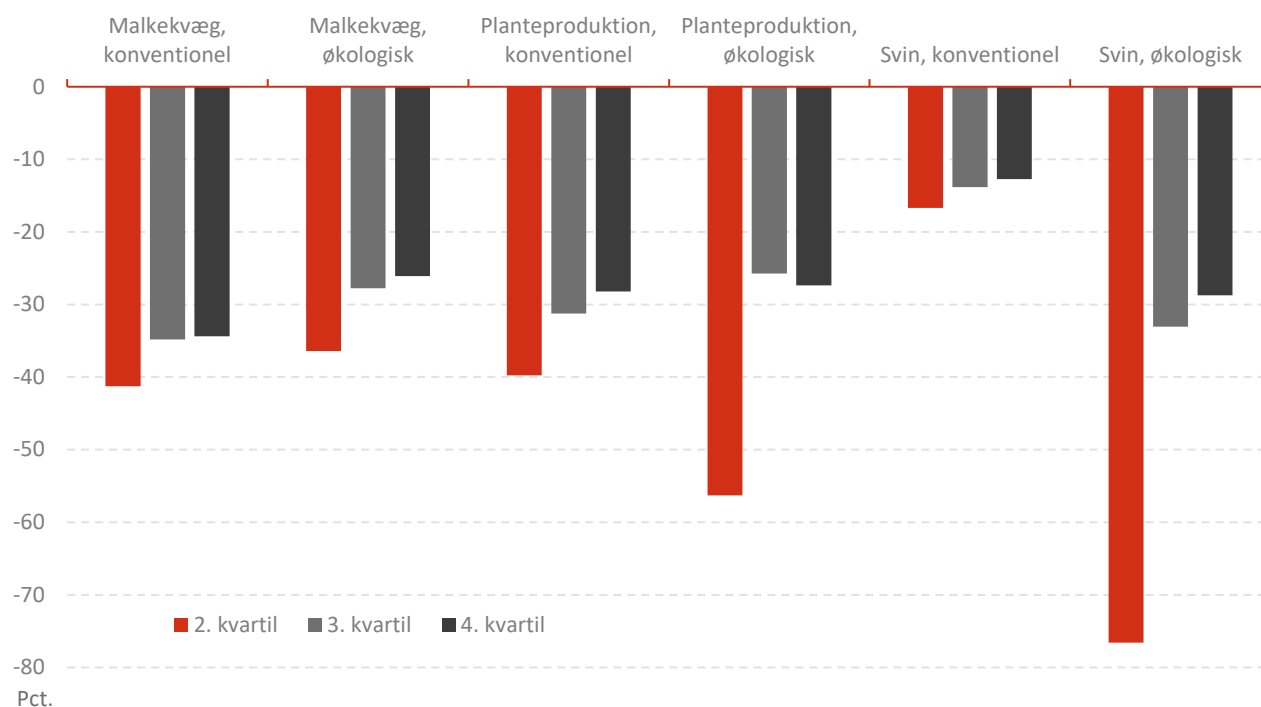
For at tage højde for, at vi ikke kender de præcise udgifter, laver vi samme beregninger med en gennemsnitlig fortrængningsomkostning på 700 kr. Det betyder, at underskuddet for de økologiske bedrifter i svineproduktion ændres til et lille overskud, men effekterne er stadig betydelige, jf. figur 4 og 5.

FIGUR 4: KORRIGERET OG IKKE-KORRIGERET DRIFTSRESULTAT FOR LANDBRUGENES 2.-4. KVARTIL VED FORTRÆNGNINGSSOMKOSTNINGER PÅ GENNEMSNI TLIG 700 KR.

Kilde: Statistikbanken, JORD2, Landbrug & Fødevarer og egne beregninger

FIGUR 5: ÆNDRING I DRIFTSRESULTATET VED FORTRÆNGNINGSOMKOSTNINGER PÅ 700 KR.

Kilde: Statistikbanken, JORD2, Landbrug & Fødevarer og egne beregninger

TABEL 1: SÅDAN HAR VI GJORT

Vi tager udgangspunkt i de 5 mio. ton CO₂e, der udestår at finde løsninger på i landbruget. Det betyder en samlet regning på 5 mia. kr., når vi antager en gennemsnitlig fortrængningsomkostning på 1.000 kr., eller 3,5 mia. kr. ved en gennemsnitlig fortrængningsomkostning på 700 kr.⁴

Vi fordeler regningen ud fra landbrugets regnskaber i Danmarks Statistiks statistikbank, tabel JORD2. Vi ser kun på heltidsbrug, da deltidsbrugene også har andre indtægter.

I regnskabsstatistikken er der oplysninger på bedrifter med malkekvæg, svin og planteproduktion. En opgørelse fra Landbrug & Fødevarer (der ligger til grund for "Fakta om Fødevareklyngen" ([Fakta om Fødevareklyngen \(lf.dk\)](#)), og som bygger på DCA's afrapportering til EU) viser, at de tre typer bedrifter samlet set udleder hhv. 5,2; 3,1 og 2,8 mio. ton CO₂e (i 2018) inkl. LULUCF. Landbrugets samlede udledninger i 2018 var på 17,1 mio. ton CO₂e. En reduktion på 5 mio. ton svarer til 29 pct. af 17,1 mio. ton. Vi regner derfor med, at de tre bedriftstyper hver især skal reducere med 29 pct., svarende til hhv. 1,5; 0,9 og 0,8 mio. ton CO₂e. Da vi kun beregner effekten for heltidsbrug trækker vi skønsmæssigt 10 pct. fra disse reduktionsbehov.

Endeligt fordeler vi reduktionsbehovet på økologisk og konventionelt brug ud fra antallet af hhv. økologiske og konventionelle bedrifter inden for hver bedriftstype.

I beregningerne fordeler vi regningen ud fra de enkelte bedrifters resultat af primær drift, mens regningen trækkes fra driftsoverskuddet. Vi regner på gennemsnit over årene 2017-2019, da der er store udsving de enkelte år.

⁴ Klimarådet og andre vurderer, at de dyreste teknologier vil koste op imod 1.500 kr. pr ton CO₂.

TABEL 1: FORDELINGER AF CENTRALE VARIABLE PÅ BEDRIFTSTYPER

	Antal bedrifter	Andel udledninger (ikke fordelt på økologisk og konventionel)	Samlede omstillingsomkostninger i mio. kr. (ikke fordelt på øko og konv.)	Resultat af primær drift, mio. kr.	Samlede omstillingsomkostninger, mio. kr.	Andel af resultat af primær drift
Malkekvæg, konventionel	2385	47%	1.373	3.081	1.198	39%
malkekvæg, økologisk	349			555	175	32%
svin, konventionel	2160	28%	814	5.418	800	15%
svin, økologisk	39			39	15	37%
planteproduktion, konventionel	2473	25%	728	2.234	695	31%
planteproduktion, økologisk	117			118	33	28%

Kilde: Danmarks Statistik, Landbrug & Fødevarer og egne beregninger

KONTAKT
JENS HJARSBECH
CHEFØKONOM
TLF. 26 19 65 25
JH@AXSELFUTURE.DK